

שבוע טוב

Číslo 30/5767

17.květen '07

NEJSLAVNĚJŠÍ DEN V IZRAELSKÝCH DĚJINÁCH

Vrchní zemský rabín Dr. Richard Feder

Nejslavnějším dnem v našich dějinách byl bezesporu padesátý den po odchodu našich předků z nehostinného Egypta, tedy 6. síván pravděpodobně dvoutisícího čtyřstého šedesátého roku od stvoření světa. Toho dne zjevil podle naší tradice

Bůh našim, kolem hory Sinaj shromážděným předkům, z obláčku, vznášejícího se nad temenem oné hory, desatero přikázání a uzavřel s nimi slavnostně smlouvu, kterou se zavázal, že bude povždy jejich Bohem, ochráncem, strážcem a živitelem, a oni se zavázali, že budou jeho národem, že budou podle jeho vůle žít a jím dané zákazy plnit. V onom okamžiku jeho zákony ještě neznali a ani nežádali je před uzavřením smlouvy poznat, protože měli v Boha plnou důvěru a předpokládali, že bude od nich požadovat jen věci splnitelné, přirozené, vhodné a správné,

a Bůh měl důvěru v ně. Naši učitelé vypravují, že Bůh nabídl svou Tóru několika jiným národům, než ji nabídl Jisraelitům, ale ty ji odmítly, protože nechtěly vzít na sebe závazek, že nebudou krást, lupit a vraždit, a že se vzdají svých dřevěných, kamenných a kovových bůžků. Jakmile ji nabídl Jisraelitům, tito prohlásili, že ji přijmou a budou zachovávat vše, co jim Bůh uloží, a že budou jeho slov vždycky dbát. Měli tedy v Boha slepou důvěru, ale zdá se, že byli přece mezi nimi lidé, kteří takový postup nazývali pošetilým, neboť kdo se k něčemu zavazuje, má přece vědět, k čemu se zavazuje. A právě tito opatrní byli dvojnásobně zvědaví na obsah božích předpisů a soustředili celou svou pozornost na všechna slova, která k nim Bůh v jejich řeči pronášel. Zněla takto:

Předně: Já jsem Hospodin, Bůh tvůj, který jsem tě vyvedl ze země egyptské, z domu otroctví.

Za druhé: Nebudeš mít žádného boha mimo mne! Nezhotovíš si žádnou modlu a žádnou napodobeninu toho, co je nahoře na nebi a co jest dole na zemi a co jest ve vodě i pod zemí! Nebudeš se takovým výrobkům klanět a sloužit, neboť já, Hospodin, Bůh

tvůj, jsem Bůh bdělý a jsem pamětliv viny otců a jejich synů, vnuků a pravníků, těch, kteří mne nenávidí, ale prokazují milost až do tisíce pokolení těm, kdož mne milují a má přikázání zachovávají.

Za třetí: Nevyslovíš jméno Hospodina, Boha svého, nadarmo (když jde o lest, klam nebo podvod), neboť Hospodin neomluví toho, kdo bude jeho jméno nadarmo vyslovovat!

Za čtvrté: Pomni dne sobotního, abys jej světil. Po šest dnů (v týdnu) budeš pracovat a konat všechny práce své, ale den sedmý je sabat, zasvěcený Hospodinu, Bohu tvému! Tu nebudeš konat nižádnou práci ty, syn tvůj a dcera tvá, služebník tvůj a služka tvá, dobytek tvůj a cizinec, který se právě zdržuje v branách tvých.

Neboť po šest dnů tvořil Hospodin nebe, zemi, moře a vše, co je v něm, a odpočíval dne sedmého. Proto požehnal dnu sedmému a zasvětil jej.

Za páté: Cti otce svého a matku svou, aby hojně byly tvé dni v zemi, kterou ti dá Hospodin, Bůh tvůj!

Za šesté: Nezapíšeš!

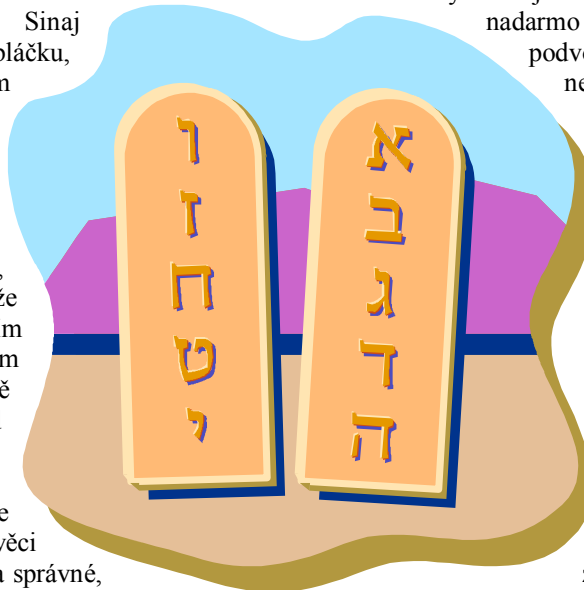
Za sedmé: Nedopustíš se manželské nevěry!

Za osmé: Nepokradeš!

Za deváté: Nebudeš vypovídat proti bližnímu svému jako lživý svědek!

Za desáté: Nebudeš bažit po domě bližního svého! Nebudeš bažit po sousedově manželce, otroku, otrokyni, volu, oslu a po ničem, co jeho jest!

Potom následovalo hrobové ticho. Onen obleček, ze kterého Hospodin k nim mluvil, ustoupil a rozplynul se. Poznali, že zjevení je skončeno, a vydechli zhluboka. Setrvali však ještě dlouho na svých místech v hlubokém mlčení a zanicení. Nebyli schopni řeči. Věděli, že zažili něco zcela mimořádného, neobyčejného, neslýchaného: slyšeli mluvit Boha. Byli ohromeni tímto faktem, i tím, co slyšeli. Bůh jim nabídl svou ochranu a svou přízeň a žádal od nich

jako protihodnotu jen čestné chování a čestný život, k jakému byli odjakživa svými rodiči nabádáni. Sloužili přece neviditelnému Bohu od dnů svého praděda Abraháma. V jejich domech nebyly žádné obrazy a žádné sochy bůžků. Oni nikdy své sliby nerušili a nikdy falešně nepřisahali. Měli vždycky v úctě své rodiče. Zcela neslýchané bylo, aby kradli, loupili, zabíjeli, křivě svědčili a svým sousedům záviděli. Bůh tedy schválil jejich dosavadní život a vyslovil přání, aby tak žili dále. To bylo radostné poznání a oni si předsevzali, že budou žít bohudobým životem i nadále, a byli si jisti, že se jim dostane božího požehnání. Všecky jejich obavy se tedy v onom okamžiku rozplynuly a oni nabyli přesvědčení, že jejich Bůh je veliký v lásce a v pravdě a že má zalíbení v těch, kdo čestně smýšlejí a šlechetně jednají. Tak se stali Jisraelité národem Bohu blízkým. Národ jisraelský pochopil již na poušti hluboký význam Desatera, a měl proto zalíbení v mravním životě. Souhlasili s Mojžíšem, když dal Desatero vrýt do dvou kamenných desek a když dal zhotovit zevně i zevnitř pozlacenou skříň, do níž bylo uloženo. Když táhli v poušti z místa na místo, nesli onu skříňku před sebou a ta jim ukazovala cestu, kterou se mají po celou dobu svého života ubírat; byla to cesta práva a spravedlnosti, slušnosti a čestnosti, snášenlivosti a mírumilovnosti, cesta pilné práce a zaslouženého odpočinku, krásného rodinného života, ve kterém žijí rodiče pro své děti, a děti pro své rodiče, a jak ti, tak i

oni, podle vůle boží.

Desatero přikázání nadchlo nejvíc učitele národa Mojžíše a ten dal lidu svému v duchu Desatera mnoho krásných mravních zákonů, které jsou ozdobou Tóry a naší chloubou. Neslouží nám ke cti, že se v této naší prastaré knize od nás žádá, abychom usilovali ze všech sil nabýt mravní bezúhonnosti, milovat své bližní, ctít starce, vystříhat se každé hanebnosti a mítí soucit nejen s lidmi, ale i se všemi živočichy? Neslouží nám ke cti, že je naše Tóra hlasatelkou sociální spravedlnosti a že hlásá: „Půda, na které žijete a kterou obděláváte, náleží Hospodinovi, a vy jste jen jejími uživateli. Dejte jí, co potřebuje, aby živila vás a všechny lidi!“?

Jsme vším právem ještě dnes do naší Tóry zamilováni. Chováme ji ve velké úctě v chrámě a vychováváme v jejím duchu i své děti. Je zcela v duchu Tóry čerpat z ní nadšení a budovat takovou společnost, ve které by bylo o všechny lidi spravedlivě postaráno. Svátek udělení desatera je zároveň chag habikurím — svátkem prvotín, svátkem dožíněk, neboť žeň mravní je se žní polní úzce spjata.

Nestyďme se proto předstoupit o tomto svátku a o každém sabatu před Tóru a pronést chvalořeč: „Pochválen budiž Hospodin, Bůh náš, král světa, který nás vyvolil ze všech národů a dal nám svou Tóru, která je učením pravdy a kterou vštípil v nás i život.“

Zman matan toratenu

-čas darování naší Tóry, to je rabínské pojmenování svátku Šavuot. V Izraeli se slaví 6. sivanu, v diaspoře 6. a 7. sivanu- letos 23. a 24.5. Název šavuot= týdny naznačuje spojitost s Pesachem: Šavuot přichází po odpočítání plných sedmi týdnů od Pesachu, tj. 7 x 7 dní a 50. den je svátek. Dání Tóry bylo vlastním smyslem a účelem Exodu- proto B-h vysvobodil Izrael z Egypta. V tom smyslu se svátek také nazývá aceret- završení: po fyzické svobodě nezbytně následuje duchovní naplnění.

Šavuot je druhým ze tří poutních svátků židovského roku (Pesach- Šavuot- Sukot). V dobách Chrámu bylo povinností jít do Jeruzaléma a přinést tam oběti. Šavuot je svátkem prvotín: rámuje období sklizně a zakončuje (aceret- završení) cyklus obětí prvotín, započatý o Pesachu.

Je zvykem začít večerní modlitbu v první den svátku o něco později než obvykle, aby se úplně

dovršilo oněch 7 x 7 dní. Synagogy i obydlí se na svátek vyzdobí zelenými větvemi a květinami- připomínají se tak oběti prvotín, ale i Zjevení na hoře Sinaj, která byla pokryta zelení. Je to i odkaz na Mošeho, jenž byl nalezen v rákosí Nilu a také připomínka stromu života v gan Eden.

První den Šavuot se podle tradice symbolicky jedí mléčná jídla, med: mléko je základní výživou pro dítě, aby se zdárně vyvíjelo a rostlo, tak i pro nás je Tóra nezbytným a základním duchovním pokrmem. Jedí se tedy tvarohové koláče, palačinky, blincesy (lívance). Ale jako o každém svátku, jí se i maso a masité pokrmy- proto může mít kreplach náplň tvarohovou nebo z kuřecího masa, jater a cibule.

První noc svátku je zvykem zůstat vzhůru a studovat Tóru, tzv. tikun lejl šavuot. Tikun= shrnutí, čte se ze speciálních kompendií, jež obsahují úryvky z psané i ústní Tóry a celého Tanachu, Mišny, Sefer jecira, Zoharu- smyslem je připomenout si celé učení Tóry. Na konci se čtou příkázání a Šir haširim. Autorem jedné z podobných sbírek je učenec z významné pražské židovské rodiny Horowitzů.

Nočním studiem si připomínáme ony tři dny a tři noci, v nichž se Izrael u Sinaje připravoval (bez spánku) na přijetí Tóry. Během studia je dovoleno jíst a pít, proto je v místnosti připraveno občerstvení- ovoce, koláče, nápoje.

Ari (rb.Jicchak Luria) říkával: Kdo celou noc studuje Tóru, po celý rok se mu nic zlého nestane.

V synagoze se první den svátku čte Ex 19:1-20:23, maftir Nu 28:26-31 (o obětech svátku). Jako haftara se čte Ez 1:1-28, 3:12.

Při Zjevení na Sinaji, o němž se čte první den, dosáhl každý jednotlivec duchovní úrovně proroka, tj. přímo slyšel B-ží hlas, jak dává první dvě příkázání. To byl vrcholný okamžik židovských dějin. Haftara naopak se vztahuje k jednomu z propadů v židovských dějinách. Kniha Jechezkel-Ezechiel je psána v době nuceného vysídlování národa do babylonského exilu a zničení 1.Chrámu. V této tragické době předkládá Ezechiel velkolepou vizi takové duchovní bohatosti, že když ji tana rb.Elazar ben Arach vykládal, sestoupil oheň z nebes a všechny stromy se rozšuměly, aby zpívaly k oslavě (Chagiga 14b).

V talmudické literatuře se tato vize označuje maase hamerkava- dílo vozu. Výraz „vůz“ odkazuje k nositeli B-ží svatosti: i praotcové byli B-žím „vozem“, protože umožnili, aby Jeho přítomnost našla příbytek na zemi. Ezechiel tím, že nám představuje nebeskou říši andělů a B-ha, sděluje poselství, že B-ží přítomnost zůstane s Izraelem i v exilu.

Není divu, že judským zajatcům, násilně vytrženým ze svého prostředí, země i pout k Chrámu, se vize stala zdrojem naděje a posily, s níž se mohla utvářet duchovní společenství, vedoucí k vzniku synagog a transformaci obětí do nové podoby obětí úst- modlitby.

Kniha Ezechiel začíná 30 let od objevení svitku Tóry a jeho čtení králi Jošijášovi, který pod dojmem slov dal odstranit všechny modly a vyvolal hnutí návratu k učení Zákona. Tento obrat nebyl trvalý a nakonec došlo ke zničení Chrámu, ale už to, že Ezechiel datuje svou vizi odkazem na Jošijášovu reformu, naznačuje, že její účinky tak úplně nezmizely. Ezechiel byl v době své vize již v Babylonu, ale svým proroctvím říká: stále je přítomna svatost v židovském národě, lidé nemusí ztrácet naději, danou na Sinaji. Dokud můžeme spatřit vizi svatosti, máme důkaz, že neztrácíme

spojení se svatostí a vždy tedy máme naději – přes všechny exily- že každým dalším dnem temnoty se přibližuje svítání mesiášské doby.

Kvůli duchovní hloubce textu nedovolovali Moudří, aby se text vyučoval veřejně, a učili se ho jen ti nejzpůsobilejší a nejnámavější z jednotlivců.

Druhý den Šavuot se čte Dt 15:19- 16:17 (případne-li na šabat, čte se 14:22- 16:17), maftir Nu 28: 26-31. Před čtením z Tóry se čte kniha Rut. Haftara Abk 2:20-3:19.

Habakuk má vidění hrozícího exilu židovského národa. Prorok prosí, aby B-h „i ve svém hněvu pamatoval na slitování“. Vidění začíná evokací slavných dob, kdy B-h projevil Izraeli svou lásku a dovedl jej do Erec jisrael. Přesto, že Izrael potrestal za jeho pozdější hříšnost, B-žím záměrem je chránit Židy proti nepřátelům. Habakuk pokračuje v narážkách na zázraky rozdělení moře, zhroucení hor, rozliti řek ..., jež se udály proto, že B-h miloval Izrael.

Po radostném líčení přechází prorok k vidění budoucnosti. Izrael se vrátí do své země, ale bude to válkou zpusťšená země, pole, sady i dobytek budou zničeny a bude těžké si s tím poradit. Avšak víra Izraele v B-ha, důvěra v B-ží lásku a milosrdenství umožní národu překonat všechny překážky.

Od Pesachu do 17. tamuzu čte se o šabatu po minše některá část z Pirkej Avot; o posledním šabatu před Šavuot čte se 6. část, kde je chvála Tóry:

Rb.Meir řekl: každý, kdo se zabývá Tórou pro ni samotnou – lišma, je hoden získat mnoho věcí, a nejen to, celý svět díky němu stojí za to (že byl stvořen). Bude nazýván milovaný, přítel, miluje Všemohoucího, miluje lidi, působí radost Všemohoucímu, působí radost lidem. Odivá jej (Tóra) pokorou a bázní před B-hem, připravuje ho, aby byl spravedlivý, přímý, důvěryhodný, vzdaluje ho chybám a pokleskům a přibližuje zásluhám.

Neboť svobodný je jen ten, kdo se zabývá talmud tora- učením Tóry, protože není podřízen svým špatným sklonům a tužbám srdce.

Toto je cesta Tóry: I když jíš chléb se solí a piješ vodu z malé misky, spíš na zemi a vedeš nuzný život, zabývej se Tórou. Uzdraví tě a oblaží; uzdraví v tomto světě a oblaží ve světě, který přijde.

A tak se píše v knize žalmů Davida, krále Izraele: Lepší je mi učení tvého světa, než tisíce zlata a stříbra. Nic z toho nebude provázet člověka v hodině jeho odchodu, ani zlato, stříbro, ani drahokamy a perly, jen znalost Tóry a dobré skutky, tj. provází tě, když jdeš, chrání tě, když ležíš, podrží tě, když se probudíš. Když jdeš, provází tě v tomto světě, když ležíš, ochraňují tě v hrobě, když se probudíš, podrží tě v budoucím světě.

Ve sledu poutních svátků Pesach a Sukot trvají 7 (8) dní, Šavuot jen 1(2) dny; oběti se však přinášely celých sedm dní. Také- jak říkají Moudří- ve dnech po Šavuot, během sklizně, se člověk dělí s chudými o svou úrodu, to se rovná svatosti svátku.

Na konec recept: Kreplach

Z 1 vejce, 300 g mouky a trochy vody vypracovat tužší vláčné těsto, rozválet a nakrájet na malé čtverce, do jejichž středu dáme náplň, přehneme a v osolené vodě vaříme asi 10 min. Pak ještě osmažíme na rozehrátém tuku po obou stranách.

Náplň- vařené sekané drůbeží maso s nasekanou petrželkou, nebo mleté hovězí maso s cibulí a česnekem, nebo směs osmahnuté nakrájené cibule, tvarohu, 1 vejce. (Koření podle vlastní chuti).

Tvarohový koláč bez těsta

4 vejce (zvláště žloutky a bílky), ½ kg tvarohu, 80 g margarínu, 1 šálek cukru, 1 vanilkový cukr, 2 lžice Solamylu, 1 bílý jogurt

Vyšleháme žloutky s cukrem, přidáme rozpuštěný margarín, vmícháme tvaroh s jogurtem tak, aby hmota nebyla moc tuhá a dala se rozestřít do formy. Nakonec Solamyl a tuhý sníh z bílků. Dát do vymazané a vysypané formy a péct asi ¾ hod na stupni 3.

Svátek Šavuot letos připadá na 23. – 24. května

Výklad k sidře Bemidbar (Numeri 1,1 – 4,20)

V Toře stojí, že v roce šmita (sedmý rok) země musí zůstat ladem a nikomu není dovoleno, aby provozoval zemědělskou činnost, protože je šabat L'Hašem (Šabat H-spodinův). Sforno vysvětluje, že šabat H-spodinův je míněn tak, že rok šmita měl by být časem nám darovaným ke zkoumání našeho nitra, rozjímání, a ke studiu Tory. Rok šmita by měl být zcela věnován duchovním aktivitám. V Toře dále stojí, že první den chol ha moed Sukot osmého roku (roku po šmita), král Izraele měl povinnost shromáždit celý Klal Jisrael (pospolitost všeho Izraele) v chrámě a tehdy byla čtena Mišne Tora (= kniha Dvarim - Pátá kniha Mojžíšova).

V Toře stojí zcela jasně a zřetelně, že smyslem četby knihy Dvarim je, aby (lid Izraele) naslouchal, studoval a bál se H-spodina po všechny jejich života. Jednoznačný účel této slavnosti bylo vštěpovat židovskému národu úctu k H-spodinu, aby jej ctily celým svým srdcem (viz Dt, 6,4 -9). Otázkou je - proč tato četba knihy Dvarim se měla konat až po roku šmita? Po uplynutí každých šesti let byli židé vyzváni, aby zastavili veškeré zemědělské práce a plně se věnovali zpytování svého nitra a studia Tory tedy během sedmého roku šmita. Po tomto roce intenzivních duchovních prožitků a zkušeností židé slavili osmého roku Roš hašana (Novoročí = prvního dne sedmého měsíce Tišri), pak následovalo deset dnů pokání, a desátého dne toho měsíce Jom Kippur - Velký den smíření. V tomto okamžiku, v tomto čase dosáhli židé velmi vysoké úrovně duchovna – když již měli za sebou rok šmita a před sebou výše jmenované svátky.

Nyní v této sváteční atmosféře, kterou popisuje Tora, král Izraele četl knihu Dvarim, aby jeho poddaní slyšeli, v duchu přemítali o všech těch slovech a báli se H-spodina po všechny dny.

Někdo by mohl vznést oprávněnou námitku a sice proč četba Dvarim se neuskutečnila již před rokem šmita, aby se lid Izraele náležitě připravoval na získání cenných duchovních zkušeností sedmého roku šmita. Argument, že by Izraelité na rok šmita byli lépe připraveni, kdyby četba a intenzivní studium

Tory tomuto roku odpočinutí předcházelo, nemá opodstatnění z těchto důvodů: Z Tory víme, že četbě Dvarim musela předcházet šmita, aby ve světle nadcházejícího čtení Tory ozřejmila a osvětlila právě získané zkušenosti. Lid Izraele potřeboval nejprve zažít **zkušenost** plynoucí z roku šmita (kdy byl zcela odkázán na milost H-spodiovu) a pak následující studium Tory vedlo ke zkoumání nitra, Z toho odvozujeme, že musí být jistá úroveň přípravy k tomu, aby jedinec byl s to vnímat a chápat duchovní záležitosti.

V Toře stojí, že člověk byl uhněten ze země (Adam - od adama znamenající pozemek, odtud adam = člověk, čemuž by spíše odpovídal český výraz "zemák" či "zeman"). Právě jako pole, bez ohledu na kvalitu půdy či semen, potřebuje pluh, aby jej dokonale připravil k setbě, tak i člověk aby byl člověkem - protějškem samotného B-ha - potřebuje důkladnou průpravu. Jestliže někdo sám sebe nepřipravuje na to, aby mohl absorbovat slova Tory a slova moudrých, nemohou tato slova být účinná a nemohou neovlivnit dotyčnou osobu. H-spodin stvořil jecer ha ra (sklon ke zlému mimo jiné, aby byl schopen přežít v džungli tohoto světa; bez sklonu ke zlému není možné získat dobré zaměstnání, získat či udržet majetek a dokonce i dle rabínských autorit není možné bez tohoto pudu získat životního partnera, založit rodinu a žít v partnerském vztahu) a On taktéž stvořil Toru jako nutný protijed. To znamená, že Tora je tím pluhem, který nás kultivuje k tomu, abychom byli způsobilí absorbovat duchovní hodnoty. Z toho jasně plyne, proč četba knihy Dvarim musela proběhnout až po roce šmita. Ještě jeden příklad. Jak docílit toho, aby modlitba byla co nejučinnější? Jestliže někdo studuje Toru, a je do ní náležitě zahloubán a ponořen (Žalm 1, 2.3) medituje nad jednotlivými příkazy Tory, pak bude natolik ovlivněn a uvědomělý, že se bude modlit účinně a efektivně.

V Toře stojí, že po dobu čtyřiceti let, po kterou izraelský národ potuloval po poušti, H-spodin pokrýval všechny jejich potřeby. Každý den man (mana - nebeské jídlo) padala z nebe - pokrm Klal Jisraele.

Před šabatem dostali dvojitou dávku, protože bylo zakázáno, aby se sbírala mana během šabatu. V Toře se dočítáme, že many bylo tolik, kolik kdo potřeboval. Nikdo neměl nadbytek a také nikdo neměl nedostatek.

Moudří vysvětlují, že existovaly duchovní úrovně lidu Izraele a také i míra úsilí, jakou kdo musel vyvinout, aby získal potřebné množství tohoto nebeského chleba.

Cadik (spravedlivý) dostal svůj podíl many před vchodem do stanu a nepotřeboval vynaložit žádné další úsilí. (Sám se divím, že těm cadikům tu manu před vchodem někdo z hříšníků nepokradl. Asi to byla doba "hříšníků džentlmenů"). Bejnoni (střední duchovní třída Izraelitů) ti již museli vyjít ze svého příbytku, aby shromáždili potřebné množství many. Raša (ti byli na nejnižší duchovní úrovni) museli vyrazit daleko do terénu, aby shromáždili toto potřebné množství many a to vyžadovalo jisté úsilí. Tora dále praví, že H-spodin zabezpečuje naši obživu, ale na druhé straně, že intenzita úsilí a iniciativa každého jedince k zajištění osobních potřeb je určena jejich duchovní úrovní a jejich prioritami. Například, cadik věnuje svůj čas službě H-spodinu a studiu Tory. H-spodin zajistí jeho životní potřeby tak, aby minimálním úsilím se staral o věci tohoto světa a nerozptyloval své myšlenky směřované k Nebesům. Gemara poodhaluje, že H-spodin na Roš hašana určuje každému jedinci roční živobytí. Každý člověk přijímá svoji mzdu, která mu byla určena H-spodinem. Tento model byl realizován na poušti jak jsem již výše uvedl. Na poušti, každý žid přijal vyměřené množství potravy jaké potřeboval - bez ohledu na to kolik stihl shromáždit, nebo kolik úsilí na to musel vynaložit. Situace na poušti byla vzorem pro další existenci po poušti - kdy H-spodin poskytuje každému člověku dle jejich úrovně.

Gemara nám dále prozrazuje, že mana na poušti zahrnovala vůni téměř všech představitelných (samozřejmě košer) pokrmů. Jestliže někdo jedl manu a představoval si, že jí maso, tak měla chuť i vůni masa (dále v gemaře stojí, že mana dokonce měla stejnou konzistenci jako požadované jídlo).

Mana nejen chutnala jako požadované jídlo, ale také poskytovala plnohodnotnou výživu pro danou osobu. Je zajímavé, že mana nepřebírala chuť česneku, cibule, melounů, a tykvi. V Toře se totiž dočítáme, že židé si začali stěžovat Mošemu na poušti, že když byli v Egyptě jako otroci, mohli do

sylosti jíst česnek, cibuli, melouny a tykve. Připomínali tabuli, kterou měli k dispozici v Egyptě bez ohledu skutečnost, že byli otroci a museli žít v těch nejhorších podmínkách. Odpovědi na tyto stížnosti H-spodin řekl: *"Shromažď mi sedmdesát mužů z izraelských starších, o nichž víš, že jsou staršími a správci v lidu. Vezmi je ke stanu setkávání, ať se tam postaví s tebou. Sestoupím a budu tam s tebou mluvit. A odeberu z ducha, který je na tobě, a vložím jej na ně. Ponesou pak břímě lidu s tebou, neponeseš je už sám. A lidu řekneš: Posvěťte se pro zítřek. Budete jíst maso, protože jste s pláčem volali k Hospodinu: 'Kdo nám dá najíst masa? Jak dobře nám bylo v Egyptě!'"* Hospodin vám dá maso a najíte se. *Nebudete je jíst jen jeden den, ani dva dny, ani pět dní, ani deset dní, ba ani dvacet dní, ale po celý měsíc, až vám poleze z chrápu a zhnusí se vám. To proto, že jste zavrhli Hospodina, který je mezi vámi, když jste před ním s pláčem volali: 'Proč jsme jen odešli z Egypta?'"* Numeri 11, 16 - 20

H-spodin dále svůj lid ochraňoval před různými elementy a nepřáteli. H-spodin také zařídil, aby nenastaly žádné epidemie, nemoci, nebo únava na poušti. Učinil nekonečné zázraky, aby vyhověl lidu Izraele - a ještě si stěžovali.

Hospodin promluvil k Mojžíšovi a Áronovi: "Jak dlouho mám snášet tuto zlou pospolitost, která proti mně stále reptá? Slyšel jsem reptání Izraelců, jak proti mně reptají. Vyříd jim: Jakože jsem živ, je výrok Hospodinův, naložím s vámi tak, jak jste si o to říkali. Na této poušti padnou vaše mrtvá těla, vás všech povoláných do služby, kolik je vás všech od dvacetiletých výše, kdo jste proti mně reptali. Věru že nevezdete do země kromě Káleba, syna Jefunova, a Jozua, syna Núnova, ačkoliv jsem pozvedl ruku k přísaze, že v ní budete přebývat. Ale vaše děti, o nichž jste tvrdili, že se stanou kořistí, do ní uvedu, takže poznají zemi, kterou jste zavrhli. Avšak vy, vaše mrtvá těla padnou na této poušti a vaši synové budou pastevci na poušti po čtyřicet let..." Nm. 14, 27 - 33

Častokrát když máme potíže a věříme, že máme oprávněný důvod ke stížnostem, spíše vše hodnotíme z naší pozice, než z úhlu pohledu Pána B-ha. Skutečnost, že nás potkávají různé obtíže je jen znamení, že my sami máme nějaký problém, a ten je třeba řešit. Musíme si uvědomit tu skutečnost, že H-spodin nám poskytuje všechno, co my potřebujeme a případné stížnosti jen napovídají ke kterému typu typu lidí náležíme (viz výše).

Šabat šalom a požehnané prožití svátku Šavout.

Poznámky k aktuální sidře

Kniha Bemidbar pojednává z větší části o zákonech a historii svatyně během izraelského putování pouští. Ramban srovnává svatyni se Zjevením na Sinaji. Svatyně- a později Chrám a synagogy-

sloužily jako trvalá náhrada za B-ží přítomnost, jež byla s Izraelem na Sinaji. Ustavením ústřední svatyně si lidé v sobě stále uchovávají horu Sinaj, a tak jako obklopili horu v touze přiblížit se B-hu, tak

rozložili tábor kolem svatyně, na znamení, že jejich pravá existence stojí na věrnosti Tófe. Proto jsou v knize Bemidbar příkazy jak střežit svatyni, jak uspořádat kmeny kolem svatyně při táboření a jak svatyni přemísťovat. Všechno to zvyšuje slávu a vážnost svatyně, jak dokládá výrok Moudrých: „Ani královský palác není tak střežen jako ona.“ (Sifre Cuta, Korach 8:14)

Sčítání v poušti

B-h přikázal Mošemu a Aharonovi udělat za účasti kmenových vůdců sčítání všech mužů přes 20 let, kmen po kmeni.

Raši- B-h z lásky často sčítá židovský národ- když vyšli z Egypta (viz Ex 12:37), po hříchu zlatého telete (38:26) a nyní.

Ramban- Proč je B-h nyní sčítá?

1/ Zázračný rozrod národa, který před 210 lety přišel do Egypta jako rodina o pouhých 70 členech, jasně ukázal, jak jej B-h miluje. Každý jednotlivý Žid je pro Něho důležitý.

2/ Každý příslušník národa má právo na laskavou pozornost Mošeho a Aharona, a sčítání bylo příležitostí, kdy každý jednotlivec stál před „otcem proroků“ a jeho bratrem, řekl jim své jméno a byla započtena jeho osobní hodnota. Moše a Aharon mu žehnali a modlili se a odevzdání šekelu mu přineslo smíření.

3/ Národ směřoval přímo do Erec jisrael (nebýt hříchu v epizodě se zvědy viz kpt.13-14) a sčítání bylo nutné kvůli přípravě vojenského tažení a aby se vědělo, kolik lidí má obdržet podíl v zemi.

„**beechad lachodeš hašeni**- prvního (dne) druhého měsíce“

Raši, Targum Jinatan- Tj. měsíce ijaru. Rok sice začíná v tišri, ale měsíce se počítají od nisanu- měsíce Exodu.

„**seu et-roš**- pořídte soupis“

Ramban- doslovně „pozvedněte hlavu“; může mít dvojnásobný význam:

1/ lidé se mají pozvednout do vyšší roviny

2/ lidé přijdou o hlavu- v tom významu užil výrazu Josef, když předpověděl, že faraonův pekař bude viset (Gn 40:13, 19). Zde se naznačuje, že když si to lidé zaslouží, budou pozvednuti, a když nikoli, budou trpět.

„**Jemišpechotam** - podle jejich rodů“

Raši- Tj. kmenů.

B'chor Shor- Při dřívějším sčítání v Ex se sčítal národ jako celek, bez rozlišení jednotlivých kmenů.

Rb.Jakov Kamenetsky- Proč se v Ex sčítal národ jako celek a nyní podle kmenů? Dokud nebyla ustavena svatyně jakožto ústřední bod židovského života, existovalo nebezpečí, že identifikace s kmenem povede k rozbití národa na frakce. Svatyně však se stala pro všechny kmeny důležitou jednotící silou a identita s kmenem mohla být užitečná- každý kmen si uvědomí, že jeho osobitost se může rozvíjet ve službě národnímu cíli a kmeny budou odlišeny svými specifickými rolami při uskutečňování tohoto cíle, služby B-hu.

„**levejt avotam**- podle otcovských rodů“

Raši- Příslušnost ke kmeni se řídila podle otce, tedy např. Žid pocházející po otci z kmene Jehuda a po matce z kmene Ašer, příslušel ke kmeni Jehuda. Příslušnost k židovskému národu se však řídí podle matky, tedy dítě židovského otce a nežidovské matky je nežid.

„**šemot** - jména“

Ramban- Pro každého jednotlivce byla velká čest, moci se představit svým jménem Aharonovi a Mošemu.

Sforno- V té době bylo člověku jméno dáno B-žím vnuknutím a označovalo jeho osobní rysy. Ve sčítání provedeném o 39 let později, předtím než národ přešel Jordán, nebylo o jménech ani zmínky.

„**legulgelotam**- podle hlav“

Raši- Je zakázáno počítat lidi přímo, proto dal každý jednotlivec „dekel a sečetly se mince. Viz Ex 30:12- 13.

„**kol- joce cava**- každý kdo jde k oddílu“

Raši- Spodní hranice pro službu ve vojsku (= v oddílu) byla 20 let.

Ramban- V tom věku dosáhli fyzické vyspělosti. Z talmudu je zřejmé (Bava Batra 121b), že do sčítání nebyli zahrnuti muži starší než 60 let.

„**tifkedu**- spočítáte“

Ramban- Kořen slova „fe-kof-dalet“= „mít starost o, pečovat“ V kontextu sčítání to znamená sčítat pomocí šekelu, který přinese smíření dárce.

Kmenoví vůdci

Raši- Aharon a Moše sčítali každý kmen za účasti jeho vůdce,

Sforno- který byl dobře obeznámen s rodokmenem příslušníků kmene.

Malbim- Sčítání se provádělo i s ohledem na blížící se válku o zemi a rozdělení území, což se obojí dělo na kmenové bázi.

Baal HaTurim- První uvedený vůdce je Elisur= B-h je má ochrana, posledním jmenovaným Enan= synonymum k ajin-oko. Obě jména evokují verš Dt 32:10: „Chránil je jako zřítelnicí oka“, narážka na oblaky slávy, jež provázely národ v poušti.

Ibn Ezra- Přítomnost vůdců kmenů naznačuje národu, že B-h byl a i nadále zůstane jeho ochráncem. Seznam začíná potomky Lei, pak následují potomci Rachel, Bilhy a Zilpy. Synové Bilhy byli starší než Zilpini synové, proto byli sčítáni dříve.

„**kruej haeda**- zástupci společenství“

Raši, Ibn Ezra- Byli povoláváni vždy, když se řešily věci důležité pro celé společenství.

„**alfej jisrael**- izraelské tisíce“

Ibn Ezra- Muži byli organizováni do oddílů po tisíci. Tito muži byli veliteli oddílů příslušného kmene.

Rb.Hirsch- Jiný výklad: odkaz na dělení po tisíci lidech, tito muži byli uznávanými vůdci.

„**beechad lachodeš hašeni**“

Ramban- Moše, dychtivý vykonat B-ží vůli, začal sčítat v den, kdy byl dán příkaz, ale bylo nemožné dokončit úkol tentýž den.

„**vajitjaldu**- hlásili svůj původ“

Raši- Ježto se sčítalo podle kmenů, musel každý prokázat svou příslušnost ke kmeni, platným svědectvím, nebo psanými doklady,

Ramban- anebo dát své slovo.

Sforno- Důvodem k tomuto přísnému požadavku rodinné čistoty bylo, že B-ží pomoc v boji bude dána za zásluhy předků.

Zvláštnosti počtu

Raši si povšiml nečekané shody: sčítání v Ex bylo provedeno před vybudováním svatyně. Nynější sčítání bylo o téměř sedm měsíců později. Jak je tedy možné, že v obou případech byl součet stejný, 603.550 ? Přece někteří zatím umřeli a někteří dospěli do věku sčítání? Sčítání byli všichni, kteří dosáhli 20 let věku o předchozím Roš hašana.

Mizrachi- Mezi prvním a druhým sčítáním nikdo neumřel- byl to jeden z mnoha zázraků, jež se staly během putování pouští.

Ramban- Lidé byli sčítáni podle svých dat narození, ne podle věku dosaženého o Roš hašana. Při prvním sčítání byli navíc započteni i levité, nyní započteni nejsou, Rašiho výklad tedy nevysvětluje, proč jsou oba součty stejné. Mezi prvním a druhým sčítáním zemřelo mnoho lidí, ti, kteří dosáhli věkové hranice, byli za zemřelé i za levity, kteří nyní nebyli zahrnuti. Stejný součet byla pouhá shoda.

Levité

Byli nyní pozvednuti do vyššího postavení, za svou věrnost B-hu v epizodě zlatého telete. Jejich nový status byl vyjádřen trojím způsobem: 1/ mají být sčítáni zvlášť a jinak než ostatní 2/ jsou pověřeni střežením svatyně a nádvoří a nošením složené svatyně při pochodu 3/ tábor levitů obklopoval svatyni, zbytek národa tábořil kolem nich.

„**lo tifikod...lo tisa**- nezapočteš...neuděláš soupis“

Sforno- Levité nebyli sčítáni od věku 20 let a jejich počet se nepřičítal k celkovému počtu

Ibn Ezra- Byli sčítáni zvlášť, podle svého vyššího postavení. Byli vyděleni z celkového počtu, protože měli sloužit svatyni, ne ve vojsku jako ostatní kmeny.

Raši- B-h věděl, že všichni, kdo jsou zahrnuti v celkovém součtu, zemřou během putování pouští a chtěl levity ušetřit tohoto osudu, za jejich loajálnost a odvahu po hříchu zlatého telete.

Ramban- Už před tímto příkazem Moše předpokládal, že nebude levity sčítat s ostatními, protože B-h neurčil v seznamu kmenových vůdců žádného zástupce kmene Levi.

„**jumat**- země“

Raši- Tj. Trest smrti od B-ha, ne vnesený soudem, jak naznačuje 8:19, kde je tento trest popsán jako „pohroma“. To ale neznamená, že se žádný Izraelita nesmí přiblížit ke svatyni. Zakazuje

se jen vstoupit bez dovoleného účelu- týká se i kohanim a leviim. (Menachot 27b)

„**vešamru haleviim** - levité budou střežit“

Ramban- Úkolem levitů nebylo ani tak svatyni chránit, jako spíše držet čestnou stráž, jako je to před královským sídlem.

Mišne Midot 1:1- V Jeruzalémě stáli levité na 21 místech kolem Chrámu.

Čtyři formace

Rb.Bachja- Dvanáct kmenů mělo vytvořit 4 útvary, každý o 3 kmenech. Jejich rozmístění kolem svatyně bylo stejné jako to, jež určil Jakov svým synům, když je instruoval, jak mají dopravit jeho pozůstatky do Erec jisrael k pohřbení. Rozmístění kmenů během pochodu je uvedeno v 10:14- 28.

Midraš (Bamidbar Raba 2:10) učí, že izraelský tábor je pandánem nebeského dvora, kde B-ží trůn je obklopen čtyřmi legiemi andělů

„**diglo veotot**- jeho prapor podle znaků“

Raši- Každá formace má praporec jiné barvy (podle Targum Jonatan jsou na něm barvy všech tří kmenů formace) a každý kmen má svůj vlastní prapor se znakem; prapor kmene má stejnou barvu, jako kámen kmene na náprsníku kohena gadol.

Midraš (Bamidbar Raba 2:6)- Barvy kmenových praporů:

Reuven- červený , znak- dudaim (jež Reuven kdysi přinesl své matce, viz Gn 30:14-15)

Šimon- zelený s vyšívaným obrazem města Šchem (viz Gn 34:20)

Levi- bílý, černý a červený , znak- urim a tumim (viz Ex 28:30)

Jehuda- nebesky modrý, znak- lev (Gn 49:9)

Isachar- tmavě modrý, se sluncem a měsícem (protože kmen Isachar se proslavil svými učenci, kteří vypočítali dráhy nebeských těles k určení kalendáře- viz 1 Pa 12:32)

Zevulun- bílý, znak- loď (Gn 49:13)

Dan- safírový, znak- had (viz Gn 49:17)

Gad- šedý, oddíl vojska (Gn 49:19)

Naftali- světle červený, znak- laň (Gn 49:21)

Ašer- barva hořícího olivového oleje, znak- olivovník (Gn 49:20)

Oba prapory Josefových kmenů černé jako uhel- Efrajimův s býkem, Manasesův s jednorožcem (viz Dt 33:17)

Binjamin- směs všech ostatních , znak- vlk (Gn 49:27).

Chizkuni- Praporce čtyř formací nesly písmena, jež čtena v určitém pořadí dávala jména praotců; připomínaly se tak jejich zásluhy. Prapor 1. formace měl písmena alef- jod-jod, 2. formace vet- cade- ajin, 3. formace reš-che-kof a 4. mem- kof- bet. První písmena všech praporců dají dohromady jméno Avraham (písmeno he ze jména zastupuje oblak slávy nad svatyní), druhá písmena všech praporců dají spolu jméno Jicchak a poslední písmena tvoří jméno Jakov.

„**mineged**- opodál“

Raši- Tábor byl 2.000 loktů od stanu setkávání. Nemohl být dál, protože jinak by lidé měli zakázáno jít do svatyně o šabatu. Moše, Aharon a jeho synové i levité tábořili kolem svatyně.

Jehuda

Kli Jakar- Jehuda byl odměněn čestným místem, jakožto prapředek Davidova rodu i jako syn, jehož otec Jakov nazval Išem, což je symbol královské moci.

Ramban- Čtyři formace byly podle vzoru nebeského trůnu slávy, jenž také stojí uprostřed, obklopen čtyřmi zvířaty, jako je na zemi svatyně obklopena čtyřmi formacemi. Jehuda jako vůdce kmenů měl vytčeno místo na východní straně, tj. ve směru, odkud přichází světlo. S Jehudou byl Isachar, kmen Tóry a Zevulun, kmen bohatství: je dobré, spojí-li se schopnosti se svatostí učení a s těmi, kdo se natolik vzdali, že mohou podporovat učence Tóry.

„**ufkudejhem**- a jejich počet“

Ramban- Počty jsou v této kapitole stejné jako v 1. kpt. Je to skrytý zázrak, protože tyto kmeny se vydaly na cestu do Erec jisrael 20. dne v měsíci a Tóra uvedla, že toto bude jejich počet, nikdo tedy během oněch 20 dní nezemřel.

„**vehachonim alav** - u něho bude tábořit“

Ibn Ezra- Tj. Za Jehudou. Předložka „u“ se vztahuje jen na Isachara, ne na Zevuluna, z toho plyne, že Isachar byl hned za Jehudou a Zevulun za Isacharem. Lze to vyložit jako symbol toho, že králové (Jehuda) potřebují mít nablízku učence Tóry, aby je vedli a drželi na uzdě rozpínavost moci, kdežto blízkost bohatství a jeho svodů by mohla být králům nebezpečná.

Baal HaTurim- Na druhé straně Tóra při zmínce Zevulunova kmene neužila spojky „a“, jak to udělala u dalších kmenových trojic- spojka by se mohla vyložit jako náznak, že Zevulunovo postavení bylo podružné. Tóra však chce vyloučit sebemenší znevážení kmene Zevulun, který na sebe vzal podporu toraických učenců kmene Isachar a jejichž partnerství přineslo tak velké zásluhy, že jsou považováni za zcela rovnocenné.

Reuven

Reuvenovi připadla čest vést druhou formaci; Reuven je symbolem pokání pro své upřímné a trvalé výčitky svědomí (viz Gn 35:22, 37:25) Jižní strana je zdrojem požehnání rosy a deště, je tedy případná pro kajícího, protože on přinese světu světlo B-žihó milosrdenství a požehnání. S Reuvenem tu byl kmen Gad- symbol síly a Šimon- potřeba smíření. Vhodně tedy jsou vedle sebe pokání a síla (jež je k pokání zapotřebí).

Reuel

Ramban- V 1:14 je nazván Deuel. Jména v Tóře nejsou jen zvuky, označující totožnost osoby, ale charakterizaci člověka či popisem jeho poslání. Tóra chce jménem zachytit podstatu člověka. Reuel vzniklo stažením z rajon el- představa B-ha. Deuel= daat el= poznání B-ha. Obě jména tedy

vyjadřují Reuelovu schopnost přiblížit se B-hu a poznat Ho.

„**ohel moed** - stan setkávání“

Raši, Rašbam- Při cestování pouští byla svatyně vždy složena poté, co se kmen Jehuda vydal na cestu a zařadila se do kolony za Reuvenem.

Ibn Ezra, Sforno- Svatyně putovala vždy mezi kmeny Jehuda a Reuven. Ibn Ezra upřesňuje: některé části svatyně se vydávaly na cestu za Jehudou, ale části s vyšší svatostí- např. schrána, kterou nesli Kehatovci a provázeli kohanim- šly až za Reuvenem.

Rb.Hirsch- Ať tak či tak, je zřejmé, že zaujímal ústřední místo i během pochodu, protože Tóra mluví o stanu setkávání, i když byl rozebrán na části. Talmud (Menachot 95a, Zevachim 61b,116b) říká, že jistá míra svatosti se udržovala i při přesunech, takže oběti, jež se musely sníst uvnitř tábora, mohly se jíst i během pochodu. Odvozujeme si z toho naučení: judaismus se neomezuje jen na domov, synagogu, každodenní činnosti- člověk musí uchovávat svou svatost i na cestách.

Efrajim

Ramban- Efrajimova formace tábořila na západní straně, odkud přicházejí extrémní výkyvy počasí- bouře, zimy, horka (na západ od Erec jisrael je Středozemní moře). Midraš homileticky odvozuje, že trojice kmenů, tvořící tuto formaci, musela mít sílu, potřebnou k zvládnutí tak tvrdých podmínek. B-ží přítomnost byla na západní straně svatyně i Chrámu, který stál na hranici Benjaminova území v Erec jisrael (Dt 33:12). Síla je nezbytnou průvodkyní studia Tóry i pokání, protože obojí vyžaduje sílu přesvědčení a charakteru.

Dan

Ramban- Severní strana je symbolem tmy (cafon= skrytý). I Dan symbolizuje tmu, protože na jeho území v budoucnu vztyčí král Jeroboam hlavní modlu, aby odvedl národ od putování do Chrámu (viz 1Kr 12:29) a Danovi potomci vztyčí zmíněnou sochu Míky na svém území. Spolu s Danem patřil k této formaci kmen Ašer, proslavený svým olivovým olejem- symbol osvětlení tmy, a kmen Naftali, jehož Moše požehnal zvláštní přízní (Dt 33:23). O této formaci se nemluví jako o čtvrté v pořadí, ale jako o „poslední“: vskutku, kmen symbolizující modlářství je poslední, pokud jde o zásluhy.

Kli Jakar- Moše přirovnal Dana ke lvu, to je pozitivní přirovnání, protože národ potřebuje lví ochranu v čele (Jehuda) i v týlu.

„**toladot aharon umoše**“

Po sečení kmenů uvádí Tóra „čestnou B-ží gardu“- kohanim a levity, kteří táboří bezprostředně kolem svatyně.

Jsou tu však zmíněni jen synové Aharona!

Ramban- Je to proto, že Mošeho synové byli levité a jsou uvedeni ve v.27, kde se mluví o amrámském rodu. Amram měl jen dva syny, Moše a Aharona, Aharonovi synové jsou uvedeni v našem

verši, tedy v.27 mluví o Mošeho synech. Smysl verše tedy je, že potomstvo obou bratrů bude sečteno, Aharonovo jako kohanim, Mošeho jako levitů.

Sanhedrin 19b- Proč Tóra mluví jen o synech Aharona, ale nazývá je potomky Aharona a Mošeho? Kdo učí Tóře děti někoho druhého, jakoby je sám zplodil. Moše vyučoval Tóře čtyři Aharonovy syny, stal se jejich duchovním otcem, tak jako byl Aharon jejich otec biologický. (Raši, Ramban).

Morální naučení: obzor člověka nekončí jeho osobním okruhem, jeho příklad a vedení může dát (duchovní) život cizím lidem.

Or HaChajim, Kli Jakar- Moše se stal jejich otcem na hoře Sinaj, protože B-h se tak rozhněval na Aharona za jeho účast na hříchu zlatého telete, že by zničil celou jeho rodinu, Mošeho modlitby však zachránily Eleazara a Itamara.

„**bejom díber hašem** - v den, kdy promluvil...“

Ramban- Aharon a jeho synové jsou zmíněni v souvislosti se Sinají, protože tam je B-h ustanovil svými kohanim. Levitů však byli pozvednuti do svého postavení až 1. ijaru.

Ibn Ezra- Levitů byli také vyvoleni na Sinaji, nyní byli jen oficiálně posvěceni.

„**hamešuchim** - pomazaní“

Malbim- Tóra zdůrazňuje jejich pomazání v narážce na Pinchase, Aharonova vnuka, který v této chvíli není kohen, B-h ho určil za kohena až později, když Pinchas odvážně zachránil národ před pohromou. Původně bylo kněžství dáno Aharonovým čtyřem pomazaným synům a mělo automaticky přecházet na jejich syny, kteří se narodí později, což vylučovalo Pinchase, který byl již tehdy naživu, ale nebyl pomazán.

„**ašer-mile jadam**- jehož uvedl v úřad“

(doslova jemuž naplnil ruku) Zájmený tvar odkazuje k Aharonovi- je to jeho zásluha, že synové byli vybráni za kohanim.

„**al-pnej** - před“

Raši, podle Rambana- Aharon byl naživu, když Elazar a Itamar byli pomazáni jako kohanim, ale v budoucnu bude pomazán jen kohen gadol, a to až poté, kdy jeho předchůdce už není v úřadě.

Ustanovení levitů

„**vešertu oto** - a budou mu sloužit“

Raši- Moše přivedl levity před Aharona, na znamení, že od nynějška budou posvěceni, aby mu sloužili. Další verše pak určují povahu jejich služby: kohen gadol má nejvyšší povinnost střežit svatyni, levitů mu pomáhají.

Malbim- Také pomáhají kněžím při chrámové službě, levitů zpívají a hrají na nástroje, když jsou přinášeny oběti.

„**kol-haeda...laavod** - za celou pospolitost“

Ibn Ezra-Celá pospolitost byla povinná poskytovat, co bylo zapotřebí k pomoci chrámové službě

Sforno- Před hříchem zlatého telete pomáhal národ jako celek zpěvem a nošením svatyně, nyní tyto povinnosti připadly výhradně levitům.

„**netunim netunim** - darování, darování...“

Ibn Ezra- Opakováním se zdůrazňuje buď to, že levitům byly tyto povinnosti určeny navždy, nebo že nad nimi jsou jen Aharon a jeho nástupci.

„**meet bnej jisrael**- z dětí Izraele“

Raši- Levitů měli být nyní odděleni od zbytku národa a povýšeni do nového postavení.

Sforno- Levitů konali svou službu v zastoupení národa, zbytek národa byl povinen podporovat je odevzdáváním desátku. Ti, kdo sloužili národu plněním povinností ve svatyni, vyučováním Tóry a vykonáváním dalších duchovních úkolů, nejsou považováni za prosebníky- je povinností všech podporovat je.

„**vešamru et-kehunatam** - aby střežili své kněžství“

Raši- Kohanim musí zajistit, aby nikdo jiný nevykonával bohoslužbu. Tím uchrání ostatní- leviim a jisraelim- od trestu smrti z nebes.

Levitů namísto prvorozených

Ve svém novém postavení levitů nahradili prvorozené. Když např. Moše přinesl oběti za Izrael v den po dání Desatera, vykonávali službu „mládenci synů izraelských“ (Ex 24:5) a podle výkladu Rašiho „mládenci“= prvorození. Nyní byli místo nich ustanoveni levitů, tím na sebe vzali jejich svatost.

„**ki li kol-bechor**- neboť vše prvorozené je Moje“

Sforno- Verš popisuje dvě věci. Prvorození vždy vykonávali službu B-hu, ale egyptskou ranou prvorozených byli pozvednuti do vyššího stupně svatosti, protože i židovští prvorození by zemřeli, kdyby se B-h neslitoval a nedal jim výhradní právo sloužit Mu. Měli tedy zakázáno zabývat se světskými činnostmi, tak jako bylo zakázáno využívat prvorozená zvířata k práci či na stříž. Tento vyšší stupeň svatosti odstraní pidyon haben- vykoupení syna (za 5 šekelů), prvorozený si však stále uchovává právo vykonávat bohoslužbu. Ale ježto prvorození neodmítli zlaté tele, ztratili své postavení ve prospěch levitů, kteří naopak hříchu odolali, pobili hříšníky a dostali tak právo stát se „B-ží legi“. Přesto B-h nyní ujišťuje prvorozené, že vzdor jejich pádu stále „li tihju- budou Moji“, tj. bude stále povinnost vykoupit prvorozené chlapce a i prvorozená zvířata budou stále posvěcena.

„**ani hašem**“

Sforno- Tj. Já jsem se nezměnil, levitů nahradili prvorozené kvůli jejich hříchu. V budoucnu nebudou levitů přijatelní jako vykoupení za prvorozené- ani tato změna není kvůli Mně, ale kvůli neschopnosti levitů uchovat svůj vysoký stupeň svatosti.

Sčítání levitů

Nyní byli sčítáni leviim, ale jinak. Zatímco ostatní kmeny byly sčítány jednou a jen věk 20-60, levitů byli sčítáni dvakrát: v této kapitole od věku

jednoho měsíce výš -i tato hranice byla dána jen kvůli zaručení, že novorozenec je životaschopný, nebyla to hranice vymezující: bez ohledu na to, jak je kdo starý, každý je stejně vhodný. Podruhé jsou levité sčítáni v 4:29, tam ale jen věk 30-50, tj. léta, kdy byli způsobilí konat chrámovou službu. Sčítáno od 1 měsíce bylo založeno na vrozené svatosti kmene a naznačovalo, že duchovní poslání levitů nezávisí na věku a síle. Sčítání 30-50 udává období maximální fyzické kondice, kdy mohli levité nejlépe vykonávat službu ve svatyni.

Rambam- popisuje poslání levitů: jsou legií B-ží, jejich úkolem je sloužit Mu, vyučovat Tóru a cestu života. Každý Žid, jenž následuje příkladu levitů, stává se „posvěcený jako velesvatyně, Hašem bude jeho podíl a dědictví navěky. V tomto světě bude odměněn, jak mu přísluší“. Tento úkol levitů není závislý na věku či fyzické síle.

Midraš Bamidbar Raba 3:7- Děti levitů se jistě nepodílely na střežení svatyně, samy potřebovaly ochranu. B-h chtěl prostě levity velkoryse odměnit za jejich loajlnost, takže když dosáhli věku 30 let a začali sloužit ve svatyni, započítal jim to, jakoby sloužili od jednoho měsíce a podle toho je odměnil. Podobně i proroku Šmuelovi (Samuelovi) se připisuje, že byl soudcem Izraele „po všechny dny svého života“ (1S 7:15), ačkoliv byl ve skutečnosti soudcem jen 10 let ze svých 52 let věku. Byl však odměněn, jakoby byl soudcem celý život.

„**al-pi hašem-** podle slov Hospodina“

Raši- Pro Mošeho se nehodilo, aby vstupoval do levitských stanů a počítal tam kojence. Čekal venku, B-ží přítomnost ho předešla a nebeský hlas oznámil, kolik dětí je ve stanu.

Úkoly levitů

Tóra určuje místo k táboření a pověřuje tři levitské rodiny nošením svatyně a jejich doplňků během pochodu. Nejsvatější předměty byly svěřeny Kehatovcům, další případy Geršonitům a věci s nejmenším stupněm svatosti nosili Merarité.

„**jama-** k západu“

Ramban-Když Tóra popisuje izraelský tábor, začíná od těch, kteří tábořili na východní straně, tam nebyl žádný z levitských rodů, protože tato strana byla vyhrazena pro Mošeho a kohanim. Na druhé příznivé straně-jihu- tábořili Kehatovci, nejvíce bohobojní z levitů. Geršon je uveden první, protože byl Leviho prvorozený.

„**hamiškan-**“

Raši- Verš mluví o třech vrstvách zakrytí svatyně, jak uvedeno v Ex 26:1-14 a o závěsech před svatyní

„**mejtav-** jeho provazy“

Raši- Tj. ty, jež držely na svém místě zakrytí svatyně. Lana přidržující závěsy nádvoří nosili Merarité (viz 4:32).

„**mišmeret hakodeš-** břímě svatosti“

Ibn Ezra- Kehatovci nosili schránu, nejsvatější z předmětů svatyně

„**uchlaj hakodeš-** svaté nádoby“

Ibn Ezra- Různé předměty, jež používali kohanim k čištění, pečení apod.

„**vehamasach-** přepážka“

Ibn Ezra- Tj. parochet, oddělující nejsvatější část svatyně (velesvatyni) od zbytku svatyně.

„**unsi nesiej halevi-** vůdce levitských vůdců“

Raši- Elazar měl dohled nad levity, kteří přenášeli nejsvatější věci, tj. nad Kehatovci. Mladší Elazarův bratr Itamar dohlížel na Geršonity a Merarity

„**lifnej hamiškan...lifnej ohel moed-** před svatyní... před stanem...“

Není to zbyteční opakování?

Malbim, Haamek Davar- Smyslem je rozlišit mezi Mošem a kohanim, kteří tábořili na východní straně a levitskými rody, které tábořily na zbývajících třech stranách. „Před stanem“ naznačuje, že Moše a Aharon byli přímo před ním, takže mohli držet stráž nad svatyní. Levitské rody tábořily ve vzdálenosti 1.000 loktů.

Ježto Moše a Aharon tábořili na východní straně tváří ke vstupu do nádvoří a stanu setkávání, mohli střežit obojí. Tedy „svatyní“ se míní celý areál svatyně včetně nádvoří, „stan setkávání“ je pouze svatyně sama. Levité neměli přímý přístup do nádvoří střežili pouze zvenčí.

„**moše veaharon uvanav-**“

„**Aharonovi synové-**“= i vnuci a jejich rodin.

Raši- „Šťastný je spravedlivý a šťastný jeho soused“ (Tanchuma 12). Ježto kmeny Jehuda, Isachar a Zevulun tábořily blízko Mošeho, který byl oddán učení Tóry, staly se také učení v Tóře. Naopak „běda hříšníkovi a běda jeho sousedovi“; kmen Reuven tábořil v blízkosti Kehatovců, kam patřil i rod Koracha, a mnoho Reuvenovců se přিপletlo do Korachovy vzpoury.

„**šneim veesronim alef-** 22.000“

Raši- S příslušníky tří levitských rodin z veršů 22, 27 a 34 je to celkem 22:300. Proč ty 300 chybí? 300 levitů byli prvorození, kteří sami se museli vykoupit, a když se věnovali službě B-hu, vykoupili tím vlastní osobu, nemohli vykoupit jiné.

Ve srovnání s počty ostatních kmenů zdá se počet levitů povážlivě malý. Avšak velká početnost ostatních kmenů byla zázrak, neboť – jak říká Tóra- čím víc byli utlačováni od Egyptanů, tím byli plodnější (Ex 1:12). Levité byli utlačováni ušetření, proto se na ně obecné požehnání plodnosti nevztahovalo a jejich počet vzrůstal jen přirozenou cestou.

Vykoupení prvorozených jisraelim

Jak uvedeno výše, levité zaujali místo prvorozených jisraelim: vždy levita a prvorozený jisrael (= ne-kohen a ne-levita) se postavili před Mošeho, který řekl: Tento levita vykoupil tohoto prvorozeného (Haamek Davar). Prvorozených bylo o 273 více než levitů, těchto 273 bylo vykoupeno každý za 5 šekelů.

„**miben-chodeš vamala-** od jednoho měsíce výše“

Ramban- Prvorození jisraelim byli posvěceni právě před Exodem. Všichni museli být vykoupeni, ale až nyní bylo stanoveno, jak budou vykoupeni a jak je lze vykoupit penězi. Povinnost vykoupení začíná do jednoho měsíce věku, proto jsou nyní prvorození sečtení od této věkové hranice.

„**behemat-** dobytčete“

Raši- Vykoupit je nutno jen prvorozená samčí mláďata ovcí, koz a skotu, nikoli všech zvířat. Jsou svatá už svým narozením a musí se přinést k oběti, bez ohledu na to, zda patří kohanim, levitům či jisraeli. Jediný druh vyžadující vykoupení je osel, ten se vykupuje ovcí, která se dá jako dar kohanovi. (Bechorot 4a). Jedna ovce může vykoupit více oslů.

„**vehaju-li haleviim ani hašem-** levité budou Moji,..“

Or HaChajim- I když podle Moudrých bude prvorozeným jednoho dne vráceno jejich dřívější postavení, levité stále zůstanou B-žím zvláštním kmenem.

„**chamešet šekalim-** pět šekelů“

Raši- 273 prvorozených jisraelim, kteří nemohli být vykoupeni levity, bylo vykoupeno každý za 5 šekelů- tolik stanovuje Tóra za vykoupení prvorozeného. Bratři prodali Josefa, Rachelina prvorozeného, za 20 stříbrných šekelů (viz Gn 37:28)= 5 denárů= 5 šekelů. Proto se právě tato částka stala věčným smířením za hřích.

„**meet bechor-** od prvorozených“

Raši- Moše připravil 20.000 losů, na nichž bylo napsáno „levita“ a 273 s nápisem „5 šekelů“. Každý prvorozený si vytáhl los a tak se určilo, který má být vykoupen za levitu a který za šekely.

„**kaašer civa hašem-** jak přikázal Hospodin“

Moše chtěl vykonat B-ží příkaz, ne obohatit svého bratra.

Služba levitů

Povinnosti Kehatvců, kteří nosili nejsvatější části svatyně, jsou dány v této sidře, povinnosti Geršonitů a Meraritů jsou v sidře Naso. V souvislosti s úkoly byl pořízen nový soupis levitů, ale jen věk 30-50, pro fyzicky náročné nošení svatyně. B-h varoval Mošeho s Aharonem, že svatost schrány je tak velká, že ani Kehatvci, nejbohabojnější z levitů, se nesmí dívat na vystavenou schránu, když se připravuje k přenesení a kohanim musí dbát, aby neohrožovali životy Kehatvců tím, že vystaví schránu nezabalenou a nepříkrytou.

„**naso et- roš-** poříd' soupis“

Or Ha Chajim- Lze také číst „pozvedni hlavu“. Výrazu je užito pro Kehatovce i Geršonity (4:22), to naznačuje, že byli pozvednuti svým pověřením. Merarité byli jen sečtení a pověřeni méně významným úkolem, bez užití tohoto výrazu.

„**nej kehát**“

Kli Jakar - I když Kehat byl až Leviho druhým synem, jeho potomstvo bylo počítáno první, z úcty k dvěma jeho příslušníkům, Mošemu a Aharonovi.

Moše byl velký učitel Tóry, proto bylo Kehatvcům svěřeno nošení schrány, jako nejzasloužilějšímu levitskému rodu. B-h chtěl ukázat, že poctí ty, kdo se usilují nabyt znalostí Tóry a ne ty, kdo mají nejstarší původ či privilegované postavení.

„**aharon uvanav-** Aharon a synové“

Raši- Kohanim museli schránu připravit pro přenášení, levité ji pak nesli.

„**kelil techelet-** z tyrkysové vlny“

Ramban- Když se součásti svatyně připravovaly k přenosu, nejdříve se zakryly příkrývkou a nahoře přikryly tachašimi kůžemi. Pouze schrána jediná měla na tachaších kůžích ještě techelet- tyrkysově zbarvenou příkrývku, jejíž barvu popisují Moudří jako „barvu moře, podobnou barvě oblohy“. Byl to symbol její svatosti- tyrkysově modrá barva představuje čistotu nebes.

Techelet symbolizuje víru v B-ha, tyrkysové zbarvení vzbuzuje v lidech myšlenky na nebesa, kde je B-ží trůn slávy. Tachaší kůže byla neobyčejně krásná a povzbuzovala ke zkrášlení micvot. Často je důležité dát vykonávání micvot vhodnou estetickou úroveň, aby byly pro lidi tím přitažlivější- avšak vykonávání musí vždy vycházet z víry v B-ha a z Tóry. Schrána tedy má být zakryta techelet- vyzývající k neotřesitelné víře v Tóru, a pak mohou být ostatní předměty zabaleny do tachaších kůží, aby byly pro lidi lákavější a příjemnější. (Rb.Mošé Feinstein)

„**vesamu badav-** provléknou tyče“

Ramban- Tj. upraví je. Na rozdíl od tyčí stolu a oltáře, jež se provlékaly jen pro přenášení, bylo zakázáno vyvléct tyče schrány z kruhů (Ex 25:15), výraz tedy znamená, že tyče se umístily na ramena nosičů (levitů), anebo že byly upraveny v kruzích tak, aby se nesení usnadnilo.

„**šulchan hapanim** - stůl předkladných chlebů“

Popis stolu, chlebů atd viz Ex 23:30. V nádvoří byly další stoly, na něž se dávalo maso při obětech apod.

Ramban- Předkladné chleby zůstávaly na stole stále- proto jsou také ve verši nazvány „každodenní chléb“. Byly zakryty tyrkysovou vlněnou příkrývkou, symbolizující nejvyšší stupeň svatosti. Nahoru na ni se položily nádoby a vše pak bylo zakryto tachašimi kůžemi.

„**al-hamot-** na nosidlech“

Ibn Ezra- Menora neměla žádné tyče, přenášela se na nosidlech.

„**mizbeach hazahav...hamizbeach**“

Vnitřní zlatý oltář, na němž se dvakrát denně spalovalo kadidlo, viz Ex 30:1-5

Vnější oltář, na němž se vykonávaly oběti, viz Ex 27:1-8.

„**ufarsu alav** - rozprostře ...na ni“

Raši- I při přenášení hořel na oltáři stále nebeský oheň, ukrytý pod příkrývkou. Nad ohněm byla měděná nádoba, aby chránila příkrývku před spálením.

„**hakodeš veet-kol- klej hakodeš**“

Raši- Kodeš= schrána, oltář
Klej hakodeš= menorá a různé předměty
„**vametu**- a zemřou“
Raši, Sefer HaMivrot- Tento zákaz platil jen v poušti
Ramban- Pokud se levité dotknou svatých předmětů, stihne je trest smrti z nebes.
„**ufkudat elazar**- pověřen Elazar“
Ramban- Elazar byl osobně určen k nošení oleje a kadidla, i přes jejich váhu. Elazar měl velkou sílu, neboť ti, „kdo doufají v Hašem, nabývají nové síly“ (Iz 40:31)
Jiný výklad- Elazar měl osobní odpovědnost, ale sám nic nenosil.
„**al-tachritu**- nenecháte...odříznut“
Sforno- Moše a kohanim byli zodpovědní za řádnou organizaci i za to, kdyby dovolili kehatovcům porušit povinnosti.
Ramban, Hilchot Klej HaMikdaš 3:10- ve verši je příkaz, aby kohanim určili Kehatovcům úkoly a osobně na ně dohlédli, aby se předešlo možnému porušení povinností a tím smrti.

Midraš- Rb.Elazar ben Pdat: Kehatovci raději nechtěli schránu nosit, aby se vyhnuli nebezpečí smrti. Rb. Šmuel ben Nachmani: levité byli tak dychtiví, aby byli poctěni nesením schrány, že muselo být přesně určeno, kdo ji ponese, aby měl kdo nést ostatní předměty.

„**avodato**...masao“

Malbim- Každý levita měl dvě role- někdy měl za úkol naložit náklad na ramena svých druhů, někdy sám náklad nesl. Střídali se podle podrobně zpracovaného plánu.

„**kevala et-hakodeš**- jak jsou svaté věci vloženy“

Raši- Kohanim měli výhradní povinnost zabalit nejsvatější věci. Pak přišli levité a nesli je, ale měli zakázáno dívat se na věci, dokud byli nezabalené.

Ibn Ezra- Nesměli se ani dotknout samotné schrány, i když ji nesli, pouze tyčí.

Ramban- Když svatyně dospěla na nové místo a byla rozbalena, levité se museli vzdálit, dokud nebyla schrána na svém místě za parochetem

JUDAISMUS PRO DNEŠEK

Prastará víra s moderním poselstvím

JOHN D. RAYNER a BERNARD HOOKER

TŘIKRÁT V ROCE

Poutní svátky

Pesach- přejítí je jedním ze tří poutních svátků (šaloš regalim), kdy se od každého Žida v dobách Chrámu očekávalo, že poputuje do Jeruzaléma: „Třikrát v roce před tváří Hospodina, svého B-ha...na místě, které On vyvolí“(Dt.16:16). Tyto svátky souvisí se začátkem sklizně, takže zemědělci měli příležitost vzdát díky Bohu za dobrou úrodu a modlit se, aby tomu tak bylo i nadále (Dt.16:16-17).

Pesach vznikl zřejmě splynutím dvou pradávných slavností, starších než Exod. Jednou z nich byla slavnost pastevců oslavující narození nových jehňátek na jaře, druhou slavnost rolníků, oslavující začátek sklizně ječmene. První se nazývala pesach, snad s významem „přeskakovat“, druhá chag ha macot- svátek nekvašených chlebů. Po splynutí obou svátků se Pesach stal připomínkou Exodu z Egypta a slovo samo bylo nově interpretováno jako odkaz na desátou ránu, jíž Bůh zničil egyptské prvorozence a „přeskočil“ domy Izraelitů. Odtud překlad slova jako „přejítí“. Nekvašený chléb se vysvětluje spěchem, s nímž Izraelité opouštěli Egypt, nemajíce ani čas nechat vykynout chléb (Ex.12:29).

Po zničení Chrámu a rozptýlení židovského národa se pastýřské, žňové i chrámové asociace staly podružnými a důraz byl kladen na osvobození Židů z otroctví. Namísto pouti do Jeruzaléma se Židé shromáždili ve svých domovech a obraceli svou mysl k poselství svobody. Připomínali si egyptské otroctví i následné vykoupení a viděli spojitost se svou současnou situací a s nadějí na budoucí vykoupení. Liturgie to vyjadřuje názvem svátku- zeman cherutem (období svobody).

Pesach je svátek sedmidenní (ortodoxní Židé v diaspoře jej slaví 8 dní), začíná 15.nissanu, který podle sekulárního kalendáře připadá na březen-duben. 1.a 7.den svátku se slaví jako dny „plně sváteční“-jom tov , v nichž se nepracuje, jsou bohoslužby v synagoze a v domovech kидуš před jídlem, pronáší se požehnání jako o šabat, jen slovo šabat se nahrazuje jom tov. První večer (u ortodoxních Židů i 2.večer) se koná slavnostní rodinná večeře a pobožnost-seder.Některé kongregace pořádají společný seder pro ty, kdo jej z různých důvodů nemohou konat doma. Seder je zkratka od seder hagada- pořadí vyprávění a odvozuje se z biblické zmínky „V onen den svému synovi oznámíš“ (Ex.13:8), tj.Exodus z Egypta.

Seder lze popsat jako spojení pobožnosti, hostiny, symboliky, náboženské historie a svátečních písní. Čte se ze speciální knihy-hagada (vyprávění). Celá rodina i s přáteli se schází u stolu, sedí opírajíce se (římský prvek symbolizující svobodu). V čele stolu jsou dva talíře se symbolickými obřadními předměty: na jednom talíři jsou 3 nekvašené chleby (macot, jedn. č. maca), symbol spěšného opuštění Egypta. Část prostředního z nich, zvaná afikoman, se schová a děti jej na konci večere hledají. Afikoman je slovo řeckého původu a nejasného významu, snad označující zázrak nebo zábavu po obědi. Jeho sněžením pak končí hostina.

Na druhém talíři je pečená kost z kýty (zeroa), symbolizující jehně, pečené vejce (bejca) - symbol sváteční zápalné oběti, nebo i plodnosti; dále hořké byliny - maror (křen, salát), symbolizující hořkost života v otroctví; zelené byliny - karpas (řeřicha, petržel), symbol jarních žní; dále hnědá směs oříšků, jablek, rozinek, skořice a vína - charoset, symbolizující maltu, z níž museli Izraelité dělat cihly; a miska se slanou vodou, do níž se namáčí petržel - symbolizující utopení Egyptanů v moři, nebo slzy prolité v otroctví.

V průběhu večera vypije každý účastník čtyři poháry vína (arba kosot). Jsou různé výklady tohoto obyčeje: jeden odkazuje ke čtyřem slovesům, jimiž Bůh označil vysvobození (Ex. 6:6-7: Vyvedu - Vysvobodím - Vykoupím - Vezmu), jiný ke čtyřem světovým říším, které musejí pominout, než přijde mesiášský věk; další to považuje za symbol svobody - podobnost s římskou hostinou. Jeden dávný rabi se domníval, že se má vypít 5 pohárů, a i když jeho názor nebyl všeobecně přijat, dal ve středověku podnět ke vzniku obyčeje nalít (nikoli vypít!) i pátý pohár, „Eliášův pohár - kos šel Elijahu“, neboť židovská tradice, vycházejíc z Malachiáše 3:23 považovala Eliáše za mesiášova ohlašovatele, který mj. vyřeší všechny nevyřešené problémy židovského zákona. Tento zvyk lze chápat i jako připomínku, že jako je pohár naplněn, ne však vypit, tak i mesiášský věk je očekáván, ještě však nepřichází.

Liberální judaismus doporučuje, aby si při sederu našla hlava rodiny čas vysvětlit symbolický význam předmětů na stole. Ve většině liberálních náboženských škol se před Pesachem koná vzorový seder, aby si děti uvědomily plný význam jednotlivých částí sederového obřadu.

Během trvání svátku mají Židé několikrát opakovaným zákazem Pentateuchu zapovězeno jíst či mít v domácnostech kynutý pokrm nebo obsahující kvas. Ortodoxní Židé tento zákaz zachovávají přísněji než liberální a dokonce provádějí v předvečer svátku obřad odstranění kvasu hledáním drobtů chleba (bedikat chamec) a

jejich spálením (biur chamec) nadcházejícího dopoledne.

Jakkoli u tohoto svátku hrají významnou roli různé rituály, nesmíme pominout jeho všeplatné etické poselství. Naše skutky mají směřovat proti tyranii a útisku, kdekoli se vyskytne. Měli bychom přijmout za své hnutí na obranu lidských práv jednotlivců i skupin. Prostřední dny Pesachu, zvané chol ha moed (polosváteční) můžeme např. strávit službou či materiální pomocí organizacím, jež se angažují v boji za lidská práva.

Druhý ze tří poutních svátků se nejčastěji nazývá Chag ha šavuot (Svátek týdnů), či krátce Šavuot, podle toho, že musíme počítat 7 týdnů od Pesachu. Staří Izraelité počítali 49 dní od 2. dne Pesachu a 50. den byl slaven jako svátek. Řecké slovo pro 50 je pentecost, nazývá se tak i celý svátek. V Bibli je popisován jako svátek přírody, oslavující obilné žně, ale v postbiblické době získal historický význam odvozený z tvrzení, že Izraelité vstoupili na poušť Sinaj 3. měsíc po svém odchodu z Egypta (Ex. 19:1). Jinými slovy, Šavuot se stal svátkem zjevení na Sinaji. Židovská liturgie o něm hovoří jako o zeman matan toratenu - období darování našeho Zákona. Jako je Pesach svátkem vysvobození, tak je Šavuot svátkem Tóry.

Svátek připadá na 6. sivan (květen - červen), slaví se jeden den (u ortodoxních Židů v diaspoře dva dny). V domovech se zapalují svíce a drží kiduš. Nebudeme dělat práci, jež není nutná; v synagoze jsou zvláštní bohoslužby. V židovských domácnostech se tradičně jedí mléčná jídla.

V synagoze si všimneme květin a rostlin, jež mají připomenout naše spojení s přírodou, a během ranní bohoslužby se čte z Tóry Desatero a kniha Rút - zčásti proto, že svátek se odbyvá v době žní a zčásti proto, že Rútinu konverzi k judaismu lze považovat za analogii izraelitského přijetí Tóry na Sinaji; a částečně i kvůli legendě, že král David, Rútin pravnuk, zemřel právě o Šavuot. Obyčejem, jenž má původ u kabalistů, je strávit celou noc studiem vybraných pasáží z Bible a postbiblických středověkých spisů. Pro tento účel existuje speciální kniha, zvaná tikkun (uspořádání), celonoční obřad se nazývá tikkun lejl šavuot - řád čtení o noci Šavuot. V části liberálních synagog byl tento zvyk nedávno obnoven. Mnoho liberálních židovských synagog připravuje na tento svátek svou každoroční konfirmaci (o té se zmíníme jinde), neboť je to paralela k aktu, jímž se Židé odevzdali B-hu na Sinaji (Ex. 19:8,24:3).

Třetím poutním svátkem je Sukkot - Stánky. Připomíná ukončení celé sklizně, jak obilí, tak ovoce a je jediným z původních žňových svátků, který je slaven ve svém primárním významu. Začíná 5 dní po Dni smíření, 15. tišri (září - říjen). Bible uvádí, že to má být svátek sedmidenní (Lv. 23:34), s 8. dnem slavnostního shromáždění -

šemini aceret (Lv.23:36). Ortodoxní Židé v diaspoře přidávají ještě 9.den- Rádost ze Zákona (Simchat tora), liberální Židé jej připojují k osmému dni. První a poslední den je plně sváteční, s rozsvěcením svící a svátečním kidušem doma, klidem od práce a bohoslužbami v synagoze.

Hlavním rysem Sukkot, po němž má svátek i jméno, je zvyk pobývat v oněch sedmi dnech ve stáncích. Důvod nalezneme v Bibli (Lv.23:43)- „Aby všechna vaše pokolení věděla, že jsem přechovával Izraelce ve stáncích, když jsem je vyvedl z egyptské země“.Ale protože poutníci na poušti nebydli ve stanech a ježto vůbec tato interpretace vykládá mylně dataci svátku, je pravděpodobnější, že stánky jsou odkazem na přístřešky, jež stavěli rolníci během žní, nebo ještě spíše na ty, které se stavěly pro poutníky v Jeruzalémě. Ať je to jak chce, židovské domácnosti tento zvyk stále dodržují a jídají ve stánku, i když tam nepřespávají. Stánek-suka nemá souvislou střechu, nýbrž tvoří ji naskládané haluze a zeleň s ovocem visící od stropu symbolizuje závislost člověka na B-hu. Mnoho synagog stavi suku, používajíc přitom ovoce a zeleň přinesené svými členy, a tam se pak koná kiduš po bohoslužbách.

Jiným výrazným rysem svátku jsou „čtyři druhy-arba a minim“. Poprvé je o nich zmínka v Lv.23:40 a pozdější vysvětlení udává, že je míněn A /lulav= palmová větev, svázaná dohromady se dvěma vrbovými pruty a třemi větvičkami myrty B/ etrog (citrus). Mají snad představovat rozmanitost

přírody. Podle obyčej se nosí v průvodu a mává se jimi všemi směry za odřikávání hallelu-žalmů. O šabatu během Sukkot se čte kniha Kohelet (Kazatel), jež pohlíží na člověka jako na integrální součást přírody.

Sukkot je veselý svátek a v liturgii nese název „čas naší radosti- zeman simchatenu“, odkazuje na biblický výrok „Při své slavnosti se budeš radovat“(Dt.16:14). Rádost se naplno vyjadřuje poslední den svátku, o Simchat tora- radost z Tóry. Je to den, kdy se uzavírá roční cyklus čtení z Tóry. Čtou se závěrečné verše z Deuteronomia (Dvarim), ale protože čtení Písma nesmí být nikdy přerušeno, bezprostředně se navazuje úvodními verši Genesis (z jiného svitku).Dvěma členům shromáždění se dostane cti, že jsou vyzváni ke čtení těchto pasáží a ti jsou nazváni „ženich Tóry- chatan tora“ a „ženich počátku- chatan berešit“. Mnoho kongregací koná také průvod svitků, při němž se několikrát obejde synagoga a členové se střídají v nesení svitků. V mnohých synagogách jsou „vyzváni“ společně všechny děti ke čtení z Tóry, a zpívají se veselé písně na vyjádření štěstí z této chvíle. Při kiduši po bohoslužbě dostanou pak děti ovoce a sladkosti.

Třebaže svátek Sukkot je svátek radosti a díkůvzdání, nesmíme přehlížet okolnost, že velká část světové populace trpí hladem a podvýživou. Není lepší příležitosti k aktivnímu zapojení do práce v humanitárních organizacích, než o Sukkot.

Uveřejněno s laskavým svolením autora i překladatele.

Šabat tento týden začíná v pátek v 20'17, a končí v sobotu v 21'38.

Délka dne je 15 hod 26 min; délka skutečné hodiny činí 77 minut, východ jitřenky 2'47; doporučený čas ranní modlitby (talit a tfilin) v 3'39 hod; východ slunce v 5'03; polovina dne 12'46; čas odpolední modlitby (mincha gedola) ve 13'16, (mincha ktana 17'16, plag mincha 18'52) západ slunce (škia) 20'29; východ hvězd v 21'08 podle Holešova (jihovýchodní Morava); Čechy + 10 minut;podle kalendáře Kaluach

V pátek 25.května od 17.hodin se v holešovské Šachově synagoze koná přednáška Jiřího Richtera na téma „Světová jedinečnost Šachovy synagogy“.

Po ukončení přednášky se uskuteční veřejná valná hromada občanského sdružení Olam- společnost Judaica.

Šavua tov (שבוע טוב) - dobrý týden – vydává Olam - Společnost Judaica Holešov, Osvobození 1133, www.olam.cz Kontaktní osoba Jiří Richter, e-mail olam@olam.cz tel. 573 396 046